

Zpráva dle ustanovení § 24 odst. 1 písm. c)

zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon o veřejném ochránci práv“)

o jednotlivých doporučeních podle § 22, pokud jde o právní předpisy

V této zprávě informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o svých doporučeních k vydání, změně nebo zrušení právních předpisů, která jsem adresovala vládě nebo úřadu, jehož působnosti se právní předpis týká.

Doporučení Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy k vydání prováděcího právního předpisu, který by závazně upravil podmínky a organizaci zápisu k povinné školní docházce (82/2015/DIS/BN)

Dne 13. ledna 2016 jsem podle ustanovení § 21b písm. c) zákona o veřejném ochránci práv vydala doporučení, které obsahuje **návod pro rozhodování o žádostech o přijetí dítěte k základnímu vzdělávání**.

Doporučení¹ vzniklo v reakci na větší množství podnětů a dotazů, se kterými se na mě v průběhu roku 2015 obrátili rodiče, neziskové organizace a představitelé samospráv, a vyhodnocuje nejčastěji používaná kritéria, na základě kterých ředitelky a ředitelé škol rozhodují o přijetí k základnímu vzdělávání. Jeho nedílnou součástí je i bližší pohled na procesní postup ředitelky a ředitele škol při samotném rozhodování o tom, které dítě přijmou či odmítnou.

Podklady pro vytvoření doporučení jsem získala jak vlastní činností (šetřením konkrétních podnětů), tak i spoluprací s Českou školní inspekcí, která v roce 2015 provedla na můj podnět inspekci² v jedenácti základních školách a třech školských poradenských zařízeních. V inspekční činnosti se Česká školní inspekce zaměřila především na zápisy do prvních ročníků základních škol.

Cílem mého doporučení je zejména **zhodnocení kritérií z hlediska souladu se školským a antidiskriminačním zákonem** a jejich uplatnění na různé skupiny dětí, zejména děti tzv. spádové a nespádové. Doporučení rovněž obsahuje **návod pro posouzení dílčích kritérií a pro vedení správního řízení o (ne)přijetí k základnímu vzdělávání**.

¹ http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Doporučení/Doporučení-zapisky-do-ZS_82-15-DIS-BN.pdf.

² Zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv působili v rámci inspekce jako přizvané osoby dle § 174 odst. 8 školského zákona.

Doporučení je zejména určeno ředitelkám a ředitelům základních škol, jejichž zřizovatelem jsou obce či svazky obcí³, krajským úřadům, které posuzují odvolání proti rozhodnutí o nepřijetí dítěte, České školní inspekci a široké veřejnosti (zejména rodičům budoucích prvňáčků).

Jelikož **považuji sjednocení postupu ředitelek a ředitelů škol za nutné**, a to za účelem zajištění **rovného přístupu dětí ke vzdělávání bez jakékoliv diskriminace**, přičemž **ministerské doporučení** k organizaci zápisů k povinné školní docházce ze dne 10. července 2014 (č. j. MSMT-10670/2014) **není pro stávající praxi dostačující, rozhodla jsem se současně Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy doporučit vydání prováděcího právního předpisu, který by závazně upravil podmínky a organizaci zápisu k povinné školní docházce.**⁴

Ministerstvo mému doporučení **vyhovělo** v rámci novely vyhlášky č. 48/2005 Sb., která **s účinností od 1. září 2016** nově upravuje organizaci a průběh zápisu.

Doporučení Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ke změně vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (5/2016/SZD/LO)

V letech 2014 a 2015 se na mě obrátili dva⁵ stěžovatelé, přičemž oba upozorňovali na nevyhovující právní úpravu uvádějící možnost bezplatného vzdělávání v posledním roce předškolního vzdělávání. Celý problém podle nich tkvěl v tom, že podle aktuálně účinných školských předpisů mohou být v posledním roce před nástupem do základní školy bezplatně vzdělávány pouze některé děti. Namítali, že **vzhledem k nižšímu věku, v němž se začaly vzdělávat** jejich děti v mateřské škole, a **vzhledem k dřívějšímu nástupu k povinné školní docházce**, se nemohly vzdělávat bezplatně.⁶ Jinými slovy, pokud někdo zapíše do mateřské školy dvouleté dítě, ztratí nárok na bezplatný rok před zahájením povinné školní docházky, neboť ve třetím ročníku se vzdělávají jen děti, které dovrší šesti let. Uvedenou věc jsem se rozhodla prošetřit.

Ve Zprávě o šetření jsem konstatovala, že podle § 34 odst. 1 školského zákona se předškolní vzdělávání organizuje pro děti **zpravidla ve věku od tří do šesti let**. Zákonodárce tedy umožňuje přijmout i dítě mladší. Takové dítě, je-li rozhodnutím ředitele přijato

---

³ Škol zřizovaných kraji, státem, církvemi či soukromými osobami se některé aplikační otázky (zejména kritéria týkající se spádovosti) z povahy věci netýkají. Povinnost nediskriminovat děti v přístupu k základnímu vzdělávání ale mají všechny školy bez ohledu na jejich zřizovatele.

⁴ Podle ustanovení § 56 školského zákona, které zní: „*Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem základní obsah vzdělávání a podmínky, za nichž lze uskutečňovat vzdělávání v přípravných třídách, pravidla organizace a průběhu zápisu k povinné školní docházce a podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání a o hodnocení výsledků vzdělávání žáků a jeho náležitostech, pravidla organizace, průběhu a ukončování vzdělávání v kursech pro získání základního vzdělání a pravidla pro zajištění dostupnosti kursů pro získání základního vzdělání v dálkové formě vzdělávání.*“

⁵ V rámci komunikace s ministerstvem jsem poté zjistila, že se nejedná o ojedinělý problém.

⁶ Vzdělávání v mateřské škole se poskytuje bezplatně nejvýše po dobu jednoho školního roku, a to v tom roce, kdy se dítě poprvé vzdělává v posledním ročníku mateřské školy.

ke vzdělávání, má totožná práva a povinnosti jako starší děti⁷. Není proto v souladu s uvedeným ustanovením, pokud jsou děti, potažmo rodiče takových dětí znevýhodněni za to, že chtějí své dítě vzdělávat dříve než po dosažení třetího roku věku. Nesmějí být znevýhodněni ani proto, že chtějí dítě dříve přihlásit do základní školy, např. s ohledem na jeho vyspělost. **Úplata za poskytování vzdělávání nepochybně takovým znevýhodněním je.** Zvláště pokud by ji ředitel školy neprominul v souladu s § 123 odst. 4 školského zákona, vznikla by nedůvodně povinnost hradit vzdělávání v posledním roce před zahájením školní docházky.

Úprava zmíněná v § 1a odst. 2 vyhlášky je sice patrně vedena účelem společného vzdělávání dětí srovnatelného věku, neboť stanoví, že v **prvním** ročníku se mohou vzdělávat děti čtyřleté a mladší, ve **druhém** ročníku děti, které dovrší pěti let, a ve **třetím** ty, které dovrší šesti let. Ani takový případný účel ale nelze považovat *per se* za nejvhodnější.

Na základě provedeného šetření jsem dospěla k názoru, že § 1a odst. 2 vyhlášky č. 14/2005 Sb., upravující organizaci předškolního vzdělávání podle věku dětí, **není v souladu se zákonnou právní úpravou**, a to s § 34 odst. 1 ve spojení s § 123 odst. 2 školského zákona, protože s sebou nese důsledky, které zákonná úprava nepředpokládá. Navíc je též **v rozporu** s § 1 odst. 1 písm. i) ve spojení s § 2 odst. 3 **antidiskriminačního zákona** neboť přináší nedůvodné znevýhodnění některých dětí v přístupu ke vzdělání, a to na základě věku.

S ohledem na výše uvedené jsem v souladu § 22 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy **doporučila změnu, případně zrušení předmětného ustanovení vyhlášky**. S ohledem na aktuálnost vydání jsem ještě ze strany ministerstva neobdržela odpověď, zda mému doporučení vyhoví.

V Brně dne 28. dubna 2016

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

---

⁷ Katzová, Pavla. Školský zákon In: ASPI pro Windows verze 8.0 [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19. 1. 2016].